HISTORISCHE KRING

NEDERHORST DEN BERG

Sept. 1982 • ◄•► • nr. 7

PROVINCIE NOORD-HOLLAND GEMEENTE NEDERHORST-DEN-BERG

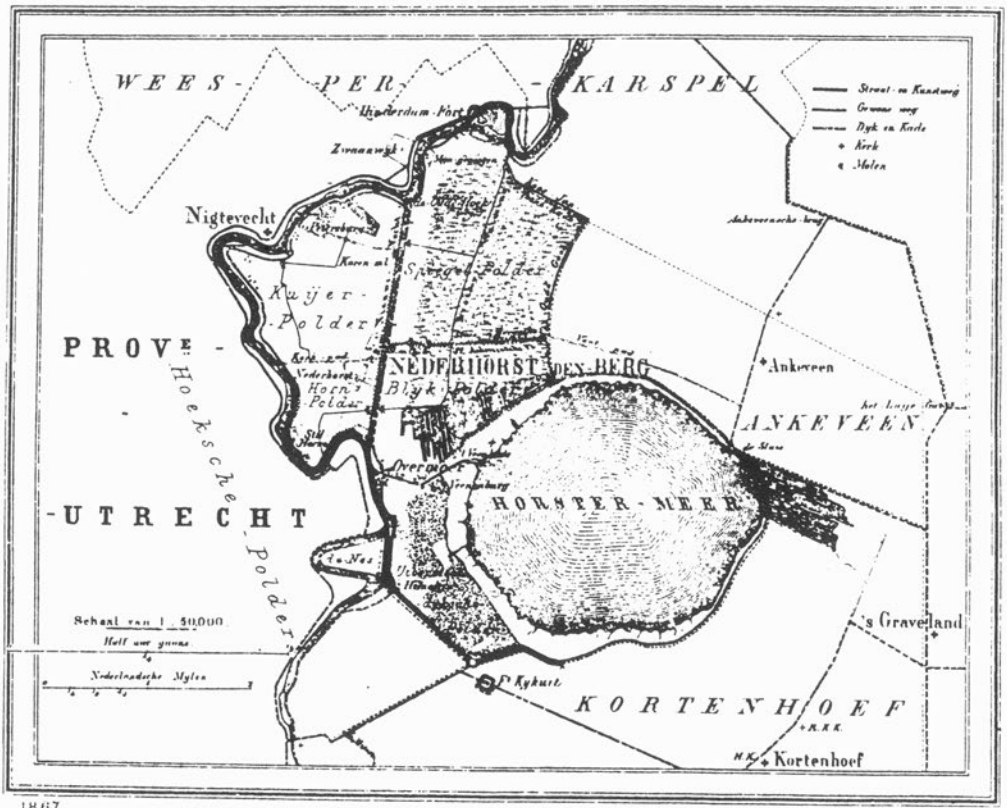

1867.

1460 Bunders 830 Inwoners.

Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden

HISTORISCHE KRING - NEDERHORST DEN BERG

BESTUUR

Voorzitter	J.E. Jansen Pieter de Hooghlaan 23 1394 GJ NdB, tel. 02945-4152
Secretaris	W.J. van Deutekom Uiterdijksehof 14 1394 JM NdB, tel. 02945-3343
Penningmeester	K. Scherpenhuijsen Overmeerseweg 76 1394 BE NdB, tel. 02945-1727
Alg.adjunct	G.W.C. Verheul Middenweg 24 1394 AK NdB, tel. 02945-1911
Leden	J.F.A. Baar Kerkstraat 6 1394 CX NdB

REDACTIE	G.J.M. Baar Zoddeland 26 1394 KR NdB, tel. 02945-4368
	T. Griffioen Kuijerpad 6 1394 DA NdB, tel. 02945-4106
	J.F.A. Baar Kerkstraat 6 1394 CX NdB
LIDMAATSCHAP	*f* 25,-- per jaar Bankrekeningnr. 32.82.24.138 RABOBANK Nederhorst den Berg girorek.nr.van de bank: 368387

Niets uit deze uitgave mag, op welke manier dan ook, verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van het bestuur.

HISTORISCHE KRING
NEDERHORST DEN BERG

Opgericht: januari 1988

Jaargang 2 - nummer 7 september 1992

==========

INHOUD:

PAG: 154 - Mededelingen en berichten

PAG: 158 - Gesproken verleden (3), Gerard Baar/Cees van Huisstede

PAG: 160 - Plannen voor Spiegel en Blijk (2), Jan Baar

PAG: 162 - Ja.....die Brug, G. Verheul

PAG: 170 - Gemeente Brandweer 1922-1992, K. Scherpenhuijsen

MEDEDELINGEN & BERICHTEN

Op monumentendag (12 sept. a.s.) zal er weer gelegenheid zijn een fietsroute door de Vechtmondingsgemeenten te rijden.

****

Op 19 sept. a.s. is de Historische Kring uiteraard aanwezig op de gemeentelijke presentatie-bijeenkomst in sporthal De Blijk.
Wilt u uw bijdrage (in tijd) leveren dan graag opgave bij het bestuur.

****

Op zaterdag 15 mei 1993 houdt de Stichting "Tussen Vecht en Eem" haar jaarlijkse open dag in Nederhorst den Berg. De Stichting houdt zich o.a. bezig met het bevorderen van samenwerking tussen organisaties die zich bezighouden met de geschiedenis van het Gooi en omgeving.

Op 15 mei a.s. zal onze Kring het e.e.a. moeten organiseren om de bezoekers een goede indruk van Nederhorst den Berg in verleden en heden te geven.
De eerste voorbereidingen zijn getroffen door het bestuur. Het ziet er naar uit , dat er tegen die tijd wel enige medewerking van de leden nodig zal zijn. HOUDT U DUS GEREED!!!

****

De Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland organiseert voor het seizoen 1992/1993 weer een aantal cursussen. Hier een (beknopt) overzicht:
a. Ontdekkingsreis naar het verleden - inleiding tot het zelfstandig verrichten van lokaal/regionaal onderzoek.
Plaats: Weesp, jan/febr. 1993.
b. Bronnen in het Rijksarchief.
Plaats: Haarlem, okt./nov. 1992.
c. Het gebruik van oude kaarten en luchtfoto's bij historisch onderzoek.
Plaats: Amsterdam, okt. 1992.

d. Veldnamen - wat vertellen oude benamingen?
Plaats: Amsterdam, jan/febr. 1993.
e. Bewoners en eigenaren van negentiende-eeuwse woonhuizen.
Plaats: Alkmaar, jan/febr. 1993.
f. Zeventiende-eeuws Nederlands.
Plaats: Haarlem, nov/dec. 1992.
g. Paleografie voor beginners - lezen van oude handschriften.
Plaats: Amsterdam, jan 1993 en Haarlem, sept. 1992.

Uitgebreide inlichtingen bij Jan Baar, Kerkstraat 6, tel. 4309 of bij de Stichting Reg. Gesch. N-H, mevr. K. Bossaers, Postbus 5212, 2000 GC Haarlem, tel. 023-318436.

****

Geschonken aan de Historische Kring:
- Een aantal muntjes, waarbij twee uit de vorige eeuw, gevonden op het terrein van de voormalige kleuterschool aan de Vreelandseweg. Geschonken door de fam. Ten Haken. (N.B. Dergelijke vondsten worden nog interessanter naarmate meer bekend is over exacte vindplaats en diepte).
- Een originele kruiwagen, gebruikt bij de zgn. tweede ontginning van de Horstermeer in de jaren '30. Geschonken door de heer W.G. De Kwant te Ankeveen.
- Twee boordenstrijkmachines , geschonken door de heer Dick Snel.
- Financieel overzicht van de bouw van de muziektent in 1948. Geschonken door de heer H. van Huisstede.
-Een foto van wasserij Vechtzicht, geschonken door J. Portengen
- Administratieve gegevens van wasserij Jan Snel, geschonken door Dick Snel.
- Artikel uit "De Standaard" van 4 aug. 1933, gewijd aan Nederhorst den Berg en de wasserijen, geschonken door Dick Snel.

****

OPSPORING VERZOCHT.

In het vorige nummer verzochten wij informatie over 2 foto's. Op de eerste foto is een reactie binnengekomen van Mevr. Van Leeuwen. Het betreffende huis heeft gestaan op het Ballast-terrein en werd bewoond door de Fam. Meijer.

Van de tweede foto, de zuster met kinderen in een roeiboot, is ons verder nog niets bekend.

NIEUW VERZOEK: Een erg oude opname deze keer. De foto is genomen op de oprijlaan van het kasteel. Bij gelegenheid van welke gebeurtenis kan deze kiek gemaakt zijn? Via Kees van Huisstede is deze foto in ons bezit gekomen.
We zijn benieuwd!!



****

O P R O E P .

Ons lid Nico Blankendaal uit Rosmalen is in het bezit van een album van de vroedvrouw MEJ. GERARDA NIEUWENDIJK. Op 3 aug. 1943 vierde zij haar 12½-jarig ambtsjubileum. Daarbij werd haar een feestalbum met ongeveer 200 foto's aangeboden door de moeders van Nederhorst den Berg. Graag zou de heer Blankendaal gegevens over en van Zuster Nieuwendijk (tante Grada) ontvangen.
Tevens zou Nico graag te weten komen wie in 1989 een video-opname gemaakt heeft van de tentoonstelling over Nederhorst den Berg in de Meester Kremerschool. Een kopie hiervan zou hem zeer welkom zijn.
Nico Blankendaal, Herman de Manlaan 2, 5242 CW Rosmalen.

****

ACTIVITEITEN/WERKGROEPEN
Werkgroep DOCUMENTATIE

Binnenkort krijgt u nader bericht over de op stapel staande expositie over de wasserijen. Nog steeds kunnen wij van alles gebruiken. Dus: als u iets heeft of weet - geef dan even een seintje:
Cees van Huisstede, Esdoornlaan 16, tel. 3407
Jan Baar, Kerkstraat 6,tel. 4309
Ruud Verkaik, Fazantelaan 17, tel. 4317
Ans van der Linden, H.W. Mesdaglaan 1, tel. 1342.

****

Kopij voor het volgend nummer graag vóór 15 november 1992, inleveren bij de redactie.

****

GESPROKEN VERLEDEN (3)

(Gerard Baar)

Eerst even wat filosoferen over "verleden".
Ieders verleden is anders. Dit geldt ook voor de beeldvorming daarover. Als er een verhaal verteld wordt, haalt men op. Soms aangedikt en dan is het maar ten dele waar; of het is doorspekt met belevenissen van anderen die men op zichzelf geprojekteerd heeft. Kernachtig samen te vatten met "Dichtung und Wahrheit". Of te wel: "fantasie of werkelijkheid". Eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat ik daar wat tussenin zweef.

Een van de vele meisjes die in het begin van deze eeuw op de wasserij werkte, was de nu oude dame GER VAN HUISSTEDEN. Haar baas was Slokker, bezitter van de grootste wasserij in die dagen. Het bedrijf lag op de plaats waar nu Lodewijkx Boating gevestigd is. Ze verdiende een paar gulden per week en kreeg af en toe opslag. Waarom wist ze niet! Op een dag kon ze voor aardig wat meer terecht in de huishouding bij iemand in 's Graveland. Ze was blij dat ze weg was van de mangel en het gekibbel van de meisjes onderling. Het ongenoegen onder elkaar zorgde nog wel eens voor flinke vechtpartijtjes onderweg op de Dammerweg. Zij heeft er tenminste eenmaal flink op losgeslagen volgens haar zeggen. Haat en nijd is van alle tijden. Lange werkdagen niet meer, in onze streken. Zij ging voor dag en dauw op de fiets door de Horstermeer (in opbouw) en langs de Herenweg naar het Noordereind. 's Avonds naar huis en daar wachtten ook weer allerlei klusjes die gedaan moesten worden in het huishouden. "Een vrouwenhand en een paardentand staan nooit stil", was een gezegde in die dagen. Er werd wat afgetobd. Wassen in de rivier terwijl de phaecaliën van de buurt voorbij dreven!! De overlevering wil dat er bij deze en gene wel eens een drol in het theewater zweefde. Maar dat zal incidenteel geweest zijn, omdat men mijns insziens toch wel nauwgezet het water controleerde, dat men uit de Vecht haalde. Echt gezond was het allemaal niet. Daar zijn we het over eens.

Mijnheer Klein (uit de eerste aflevering) kwam vaak buurten bij de familie Van Huissteden en heeft ongetwijfeld menig sperzieboontje gebroken aan de met geblokt zeil bedekte keukentafel in de niet al te grote woning. Ondertussen stond de wasketel met de met snijbonen gevulde weckflessen op het peteroliestel te stomen. Morgen schafte de pot misschien een mislukte fles snijbonen.
Alles ging niet altijd goed in het verleden. Daar zijn de geleerden het over eens. Andijvie werd heel wat makkelijker geconserveerd. De Keulse potten, die her en der onze hedendaagse tuinen sieren, werden voor dat doel gebruikt. Vers gesneden andijvie werd in de pot gedaan en aangestampt, vermengd met zout. Uiteindelijk werd een grote gladde steen op een plankje gelegd en klaar was Kees! 's Winters werd het zoute goedje uit de pot geschept en lang gekookt met steeds nieuw water om het zout er uit te halen. "Moeder Hak" is pas veel later geboren en Heineken was nog lang geen gemeengoed, zodat de onvermijdelijk optredende dorst gewoon met water gelest werd. En ondertussen werd er verteld, want de radio had nog geen centrale plek in de woonkeuken annex huiskamer.
Rond half elf zocht de visite in het aardedonker de klompen weer eens op en klepperde huis- of in dit geval (mobilisatie) rijnaakwaarts. Vroeger was het veel eerder laat en veel vroeger vroeg. We zouden eens aan heel oude mensen moeten vragen of ze de indruk hebben, dat het leven in die dagen langer leek te zijn dan nu. Tenslotte stierf men over het algemeen op jongere leeftijd dan vandaag de dag. De zeventiger van nu is de vijftiger van toen. Niet in echte jaren, begrijp me goed, maar de omstandigheden zijn wel ingrijpend veranderd. Mijnheer Klein en mevrouw Van Huissteden behoren tot de sterken, die een wereld hebben zien komen, waarvan men niet eens had kunnen dromen dat het ooit zo zou worden, omdat het faliekant afwijkt van het leven in de eerste twee decennia van deze eeuw. Zelfs "je ziet ze vliegen" is waarheid geworden. Komen we toch weer bij oude visser Hoetmer terecht. We gaan niet even snel door de eeuw heen.
Geschiedenis is als een Lange Wiep. Het moet bezinken om geschiedenis te worden.
Blader eens terug in de vorige nummers. Dan komt de aardigheid uit de verf!

PLANNEN VOOR SPIEGEL EN BLIJK.

(Jan Baar)

In 1922 bood de heer J.S. Visser van het Advies- en Handelsbureau te Santpoort het "Rapport betreffende het onderzoek naar de mogelijkheid tot droogmaking van de Blijk- en Spiegelpolder" aan de besturen aan.

De conclusie luidde, dat drooglegging van beide polders als één geheel niet goed mogelijk was vanwege de scheiding der polders door de Ankeveensevaart. Afzonderlijke drooglegging zou te hoge dijkkosten vergen. Alleen als de helft van de Stichtsch- en Hollands- Ankeveensepolders mee genomen konden worden zou het kunnen. Een landaanwinst van ongeveer 500 HA tegenover 5.750 M dijkverzwaring werd verantwoord geacht.

De samensteller spreekt zich niet direct uit over het al of niet lonend zijn van droogmaking in deze vorm. Mocht er van het plan niets komen, dan zou een grondige herziening van de Vechtdijken en een verbetering van de bemaling van de Spiegelpolder hoognodig zijn: "allerwaarschijnlijkst zullen deze uitgaven uit de verveningsgelden bekostigd kunnen worden", meent de heer Visser tenslotte.

Het zal voor veien een teleurstelling geweest zijn, dat ook deze keer het plan niet ten uitvoer gebracht werd. Jac.P. Thijsse was er beslist niet rouwig om, hij achtte de plassen "van belang voor de opvoeding van een groot deel van het Nederlandsche volk", schreef hij in de Groene Amsterdammer (13 dec 1919). Hij vond het jammer, dat "een stuk of zes menschen....die te beslissen hebben, of ze (de plassen) in al hun heerlijkheid en onmisbaarheid mogen voortbestaan, of dat ze veranderd zullen worden in 200 en zooveel hectare...".

In 1926 richt de Raad der gemeente Kortenhoef een verzoek aan Hare Majesteit "het daarheen te leiden, dat deze uitgeveende plassen spoedig worden drooggelegd, hetgeen vooral met het oog op de steeds aangroeiende bevolking in deze landstreek beslist noodzakelijk is". De verzoekers zijn er van overtuigd, dat de kosten nu veel lager zullen uitvallen dan de kosten

van de plannen die in de dure oorlogsjaren zijn opgemaakt. De voordelen van droogmaking van het totale plassengebied worden nogeens opgesomd: geen grondwegspoeling meer, geen onderhoudskosten meer voor kaden en waterkeringen, meer werkgelegenheid zoals "in de aangrenzende Horstermeerpolder, ongeveer 500 HA groot, wat voor 40 jaren geleden nog water was, ruim 500 inwoners een bestaan vinden, terwijl nog vele arbeiders uit naburige gemeente aldaar werkzaamheden verrichten".

Burgemeester en wethouders van Nederhorst den Berg betuigen Hare Majesteit op 7 april 1926 hun instemming met de Kortenhoefse plannen. Ondanks deze adhesie heeft Hare Majesteit niet kunnen bevorderen, dat "door droogmaking dezer plassen een bloeiende en welvarende landstreek zal ontstaan, waarin duizende inwoners een bestaan vinden" kunnen voldoen.

Verder is er in 1928 nog sprake van een dempingpsplan en bepleit het gemeentebestuur van Kortenhoef in 1940 nog eens de drooglegging van het plassengebied.

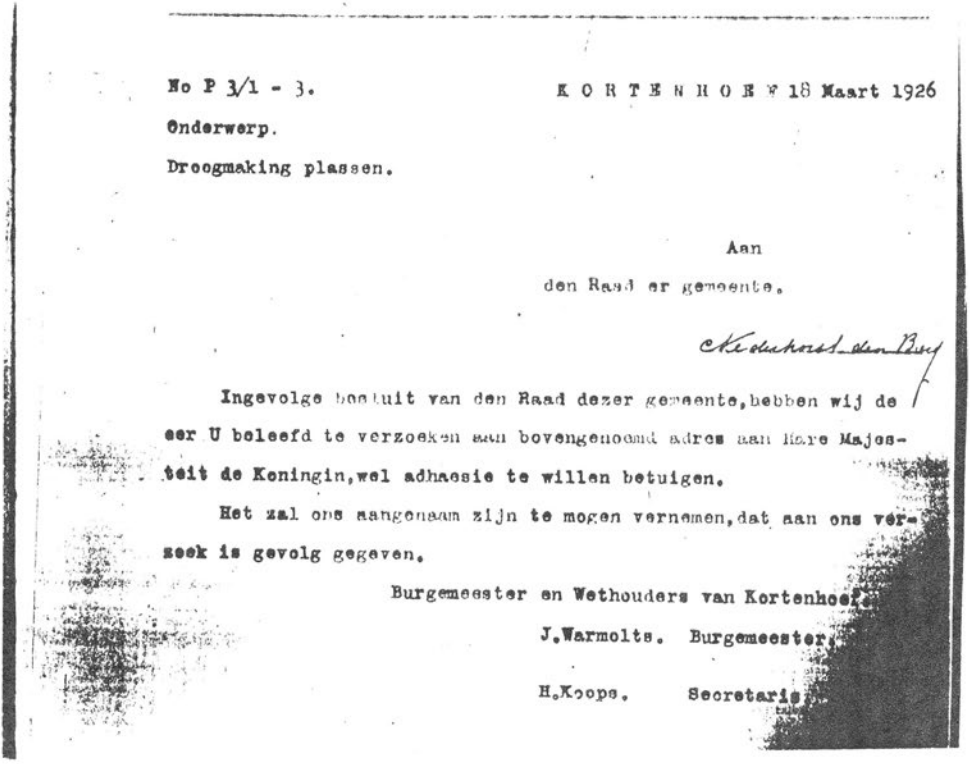

No P 3/1 - 3. K O R T E N H O E F 18 Maart 1926

Onderwerp.

Droogmaking plassen.

Aan

den Raad er gemeente.

Nederhorst den Berg

Ingevolge besluit van den Raad dezer gemeente, hebben wij de eer U beleefd te verzoeken aan bovengenoemd adres aan Hare Majesteit de Koningin, wel adhaesie te willen betuigen.

Het zal ons aangenaam zijn te mogen vernemen, dat aan ons verzoek is gevolg gegeven.

Burgemeester en Wethouders van Kortenhoef.

J. Warmolts. Burgemeester.

H. Koops. Secretaris.

JA, DIE BRUG.....

(G. Verheul)

Met het dempen van de Reevaart is ook de brug verdwenen. Veel oudere Bergers denken er met weemoed aan terug. Alleen de naam leeft nog voort in het plaatselijk weekblad. We menen er goed aan te doen eens in de geschiedenis te graven!

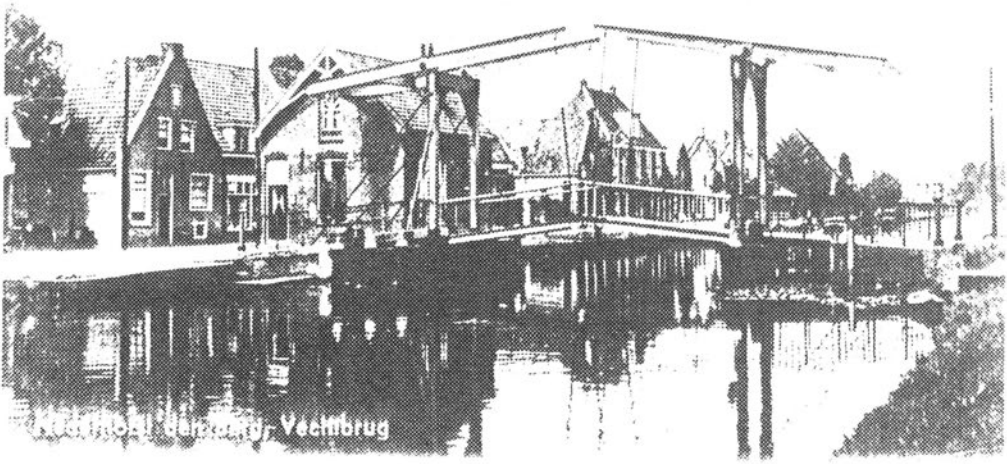

In het archief van het kasteel wordt een dikke map bewaard met het opschrift: "BRUG OVER DE REEVAART".
Taaie kost voor iemand die liever de mens zoekt achter letters en cijfers: veel gehakketak over reparaties en onderhoud, verpachtingen en tarieven.
Natuurlijk is het archief niet compleet. De belangrijkste stukken liggen in Utrecht, dat immers voor de helft eigenaar en oprichter van de brug was en groot belang had bij de Reevaart, die de belangrijkste verbinding tussen stad en zee aanmerkelijk bekortte (tot 1819 maakte Nederhorst deel uit van de provincie Utrecht).

Het oudste stuk dateert uit 1684. De Fransen zijn verdwenen en de brug is door oorlogsschade in slechte conditie. Utrecht en de Ambachtsheer besluiten tot herstel en bepalen het tarief van brug- en tolgelden:

Wagen met twee paarden...4 penningen
een paard...2 penningen
een hoornbeest...2 penningen
een schaap of varken...1 penning
een schip...1 stuiver
een houtvlot...1 stuiver voor 8 balken

En wie, om het bruggeld uit te sparen, zijn vee met een bootje overzet, krijgt een boete van 3 Carolusguldens. Toe maar!
In 1724 zijn brug en brughuis aan volledige vernieuwing toe. Er wordt ingeschreven voor ƒ 1.724,--. Maar Hette van Hemert klaart het karwei voor ƒ 1.930,--.
Vier jaar later openbare verpachting van brug- en tolgelden. Hendrik Verlaan is hoogste bieder: ƒ 320,--. Maar hij doet de pacht over aan Luyt Dirckse die niet kan schrijven, doch tekent met 1.
Uit 1747 stamt een uitvoerig contract: De verpachting van tol- en bruggelden aan Grietje Graskaes, weduwe van Pieter Jacobs Timmer tegen ƒ 400,-- per jaar. Zij mag in het brughuisje wonen en vóór zonsopgang en na zonsondergang dubbel tarief vragen. Autoriteiten van Utrecht en ingezetenen van Nederhorst den Berg zijn vrijgesteld.
Voor Grietje's goede naam wordt gezorgd: Het is verboden de pachtster te injureren of qualijk toe te spreken. Boete 10 stuiver. Maar dan moet ze wel elke week het brugdek van onder en boven schrobben. Zij heeft het kennelijk niet lang gedaan. Want in 1748 heeft de toenmalige brugwachter, 'Klaas van de brug', zich bij de Ambachtsheer, Godard van Tuyll van Serooskerken, minder geliefd gemaakt door in het openbaar te klagen over de slechte toestand van de brug en de geringe inkomsten, nu 'het gevaar' op de Vecht zoveel minder was geworden. Hij dreigde al op te stappen want 'hij had daar al geld bij moeten leggen'. Maar, schrijft namens de Utrechtse vroedschap de heer Grafhorst: "Hij zal zijn leven wel beteren en bovendien is er geen tijd om een andere pachter te zoeken. Gun hem dus de pacht maar".

Het lukt. Klaas van de brug (hij blijkt Claes ten Hove te heten) krijgt op 20 januari 1749 een nieuw contract met nieuwe toltarieven. Claes had op één punt gelijk; In hetzelfde jaar is de brug grondig gerepareerd.

1755. Er is toch een andere pachter gekomen, Christiaan van Lind. Hij vraagt toestemming de pacht te verlengen voor ƒ 300,-- per jaar. Burgemeester Roell van Utrecht gaat accoord. Inmiddels menen de schippers, dat als ze een of twee schuiten op sleeptouw nemen, ze maar voor één hoeven te betalen. Gaat niet door. Maar hoe zit het dan met de 'dorpsschuit', het veerschip voor personenvervoer tussen Utrecht en Amsterdam? En het trekpaard dan? Dat moet 's avonds naar de stal en 's morgens weer aan de lijn. Dat is twee keer over de brug. Iedere keer vier penningen! Dat wordt geregeld.
In 1881 is er nog een nieuwe brug, een dubbele, gebouwd. Kosten ƒ 9.000,--. Jonkvrouw Warin, de ambachtsvrouwe, eist dat haar wapen op de brug wordt aangebracht. Want het wapen van Utrecht staat er al.

In 1892 maakt de aanleg van het Merwedekanaal het verkeer over de kronkelige Vecht veel minder aantrekkelijk. De inkomsten lopen zo terug dat verpachten niet langer mogelijk is. Er wordt een tolgaarder aangesteld tegen een weekloon van ƒ 7,--, de tol- en bruggelden en vrij wonen in het brughuis.
Nog even speelt de vraag of de inwoners van Nederhorst nu wel bruggeld moeten betalen. Nee, zegt de freule.
Een taai karwei dat nasnuffelen van het archiefmateriaal?
Maar in elk geval een esthetisch genoegen. De fraaie, met de ganseveer gecalligrafeerde letters op geschept papier uit de 17e en 18e eeuw. Nog duidelijk leesbaar, dank zij die prachtige donker bruine inkt van natuurlijke grondstoffen. De stukken uit de vorige eeuw op glad lijntjespapier, beschreven met chemische inkt zijn tot onleesbaar toe verbleekt.

Tussen de stukken vind je dan ineens een kattebelletje uit 1843, dat eindelijk een persoonlijk verhaal vertelt:

Mevrouw,
Ik heb mijn boek ontvangen.
Hier nevens send ik Ued een mand groente. In dese sein wortele knolle biete schosseneere koolrabi rooie savooi en spruitkool andeivi selri pry en kruik melk.

Mevrouw

van Nederhorst

Mevrouw ik heb myn boekontfanger
hier Nevens Send ik UEd en mand groente
in dese Sein wortele knolle biete Schossenecle
koolrabi Rooie Savooi en Spuitkool andeivi
Selri pry en Sila en knuik melk
ik heb het plansoen van doorn ontfangen
als er by van kuilen wat komt Sal well
Niet ongelegen komen het is er armoedy
Maar dog knap / ik heb te vreland gewest
dar Staat op het tarief bord van de door
faart groote Schepen 18 el 54 duim 10 c
volk en trekschuiten Steen en Sandligters
tot de kleine Schuiten toe 7½ cent
toen heb ik de brugvrouw gesproken
die Segt de turfSchepen betalen 10 cent
en vlot van tien balken ook 10 cent
de vrouw Segt ook de groote kuilenars
die een Schuit agteran heben betale 17½
en die twee Schuiten agteran heben 20 c
UEd onderdanige Dienar R. Broekhuit

Ik heb het plansoen van Doorn ontfangen.
Als er bij van Kuilen wat komt sal well niet ongelegen komen, het is er armoedig maar dog knap.
Ik heb te Vreeland gewest. Dar staat op het tariefbord van de doorvaart groote schepen 18 el 54 duim 10 penningen. Volk- en trekschuiten steen- en sandligters tot kleine schuiten 7½ cent.
Toen heb ik de brugvrouw gesproken. Die segt de turfschepen betalen 10 cent en vlotten van 10 balken ook 10 cent.
De vrouw segt ook de groote kuilenaars die een schuit agteran heben betalen 7½ en die twee schuiten agteran heben 20 cent.

Het tarief van de brug (in Nederhorst) luid aldus:
Voor schepen en vaartuigen welke de lengte hebbende van 18 ellen en 54 duimen en dar boven betalen 10 cent. Veerschepen en vaartuigen van minder lengte 5 cent. Voor alle veermarkt- of volksschuiten, steen- en sandligters, turfschepen en dergelijken 5 cent. Het is een geschreven tarief. De Heeren van Utrecht heben al lang en ander tarief belooft. Maar de Jong heeft het nog niet. Al de groote schepen die een of meer kleine schuiten agter hun schip heben betalen niet meer als 10 cent. De hoeveelheit van schepen en vaartuigen die er doorgaan had de Jong niet opgenoteert maar wel ontvangsten in t jaar 1842: 339.

1843	januari	*f*	7,70
	Februari	"	20,95
	Maart	"	22,20
	April	"	33,25
	Mey	"	43,80
	Juny	"	23,35
	July	"	27,70
	August	"	30,50
	Sept.	"	23,10

Dar houd de Jong 25 van t honderd. De vlotten die er door komen betalen van ider lengte 10 cent. De Jong segt als de kleine schuiten die agter de groote schepen ook 5 cent betaalde dat soude well hondert gulden int jaar schelen.
We heben de 3 tobes nagesien. De een kan niet gemakt worden. Duigen en booiem is geheel verteert. De ander is wat beeter. As dar en niewe kiming ankomt dan word die ondieper. Ik twyfel niet dat sel kune.

Ued.onderdanige Dienar
R. Broeksmit

Mevrouw het tarief is gemakt in 1827
het tarief van de brug luid aldus
voor schepen en vaartuigen welke de lengte
hebende van 18 Ellen 54 duimen en dar
boven betalen 10 cent veer schepen en
vaartuigen van minder lengte — 5 cent
voor alle veer Markt of volk schuiten
steen en sand ligters turf schouwen
en der glyken 5 cent; het is een geschreven
tarief de Heeren van Utrecht heben al
lang en ander tarief belooft Maar de
Jong heeft het Nog Niet al de groote
schepen die een of meer kleine schuiten
agter hun schip heben betalen Niet meer
als 10 cent; de hoeveelheit van scheepen
en vaartuigen die er doorgaan had de
Jong Niet opgenoteert mar wel de onfang
st

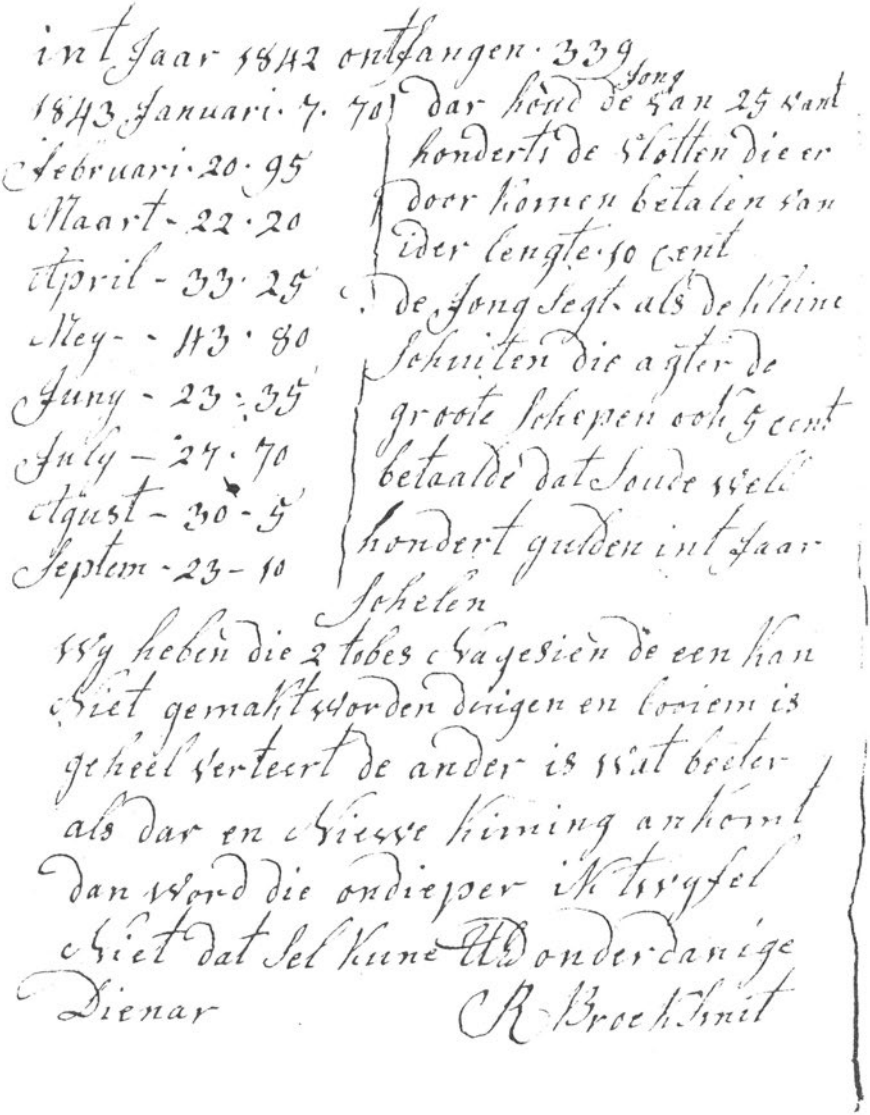

int Jaar 1842 ontfangen · 339

1843 Januari · 7 · 70	dar houd de Jong van 25 vant
Februari · 20 · 95	honderts de vlotten die er
Maart - 22 · 20	door komen betalen van
April - 33 · 25	ider lengte · 10 cent
Mey - - 43 · 80	de Jong segt als de kleine
Juny - 23 · 35	schuiten die agter de
July - 27 · 70	groote schepen ook 5 cent
Agust - 30 - 5	betaalde dat soude wel
Septem - 23 - 10	hondert gulden int Jaar

schelen

Wy heben die 2 tobes Nagesien de een kan Niet gemakt worden duigen en looiem is geheel verteert de ander is wat beeter als dar en Niewe kiming ankomt dan word die ondieper ik twyfel Niet dat sel kune Uwd onderdanige Dienar

R Broekhuit

De brief is geadresseerd aan 'Mevrouw van Nederhorst'. Bedoeld is Jonkvrouwe Constantia Jacoba Agnes Warin, de bewoonster van kasteel Nederhorst.
Afzender R. Broeksmit is de in 1813 in Braamsche? geboren Roelof Hendrik Broeksmit, gehuwd met Geertrui Bakker. Zijn beroep is tuinder. Zijn relatie met het kasteel is niet duidelijk. Terwijl de autoriteiten in die jaren nog hun brieven adresseren aan 'de Hoog WelEdel geboren Vrouwe', schrijft Roelof gewoon: Mevrouw.
Hij heeft zijn boek (terug?) ontvangen. Was hier sprake van uitwisseling van lectuur?
De mand met groente zal wel uit eigen tuin afkomstig zijn.
Plansoen ontvangen? Is bedoeld: pensioen? Niet ondenkbaar, want de schrijver gaat direct door met hulp te vragen voor een 'armoedig dog knap gezin' (het is bekend dat de kasteelvrouwe veel 'goed deed').
Roelof is kennelijk met zijn dertig jaar een sociaal bewogen en precies baasje. Hij vergelijkt de toltarieven van Vreeland met die van Nederhorst. Daarmee komt de Bergse tolgaarder, de Jong, die 25% van de inkomsten mag houden, flink te kort. Jammer dat de Jong het aantal passerende schepen niet heeft genoteerd. Nu is nooit aan te tonen of de rekening wel klopt. Kennelijk knapt Roelof ook oude tobben op. Eén tobbe wordt afgekeurd. De ander kan gerepareerd.

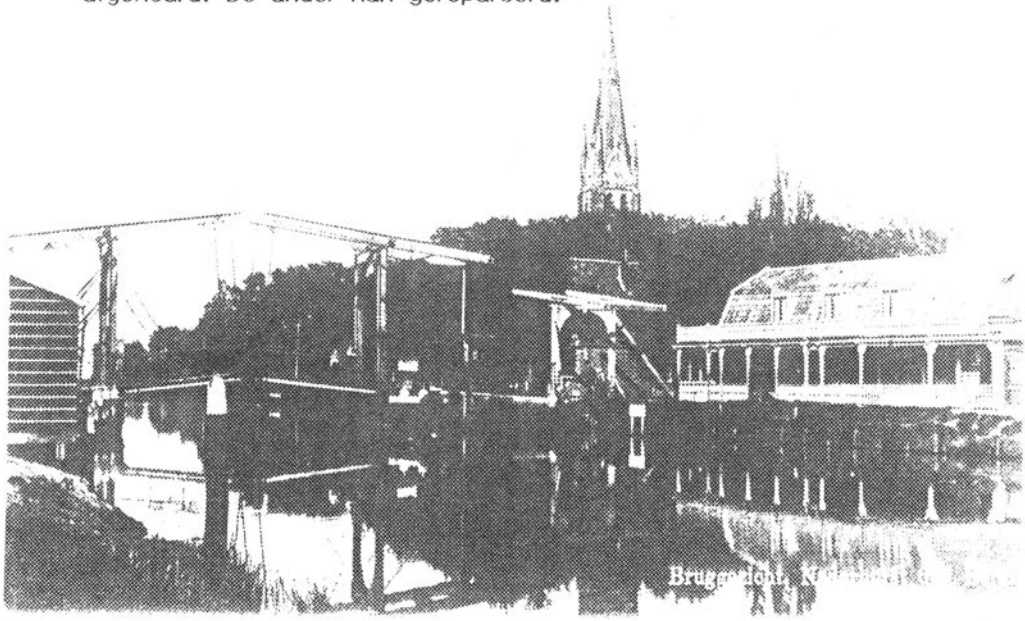

GEMEENTE-BRANDWEER NEDER-HORST DEN BERG 1922 - 1992.

(K. Scherpenhuijsen)

In november 1921 moesten de korpsen van Hilversum en Weesp bijstand verlenen bij een boerderijbrand achter de Voorstraat daar de eigen kleine handbrandspuit niet voldoende water kon opbrengen om uitbreiding naar de overige bebouwing te voorkomen.
Deze brand, welke een uitzondering was in een klein dorp, liet zien dat het niet mogelijk was een brand van enige omvang te blussen zonder voldoende materiaal en met te weinig spuitgasten. Het gemeentebestuur kwam na lang beraad tot het besluit om een motorspuit aan te kopen en een ploeg personeel aan te stellen, incl. een motordrijver, zodat een vrijwillig korps ontstond.
In mei 1922 kon de bluseenheid in dienst worden gesteld, bestaande uit een motorspuit merk "Magirus", vermogen 800 l/min., opgebouwd op een vierwielig voertuig met paardentractie, dat werd gestald in het koetshuis bij het kasteel. Het paard werd geleverd door een plaatselijke stalhouder. Dit voertuig heeft weinig dienst gedaan, doordat er bijna geen branden waren!
Door opheffing van de stalhouderij, waardoor geen paard meer beschikbaar was en uitbreiding van de industrie, werd in 1932 besloten tot overname van een autospuit van de gemeente Zaandam, merk "Protector", bouwjaar 1921, vermogen 1200 l/min. Dit voertuig, dat was voorzien van massieve banden, werd gestald in de voormalige openbare lagere school aan de Kerkstraat nr. 36. Er waren nu twee bluseenheden aanwezig, die op verschillende plaatsen waren ondergebracht.
Ook voor dit tweede voertuig is weinig werk geweest, daar per jaar slechts enkele keren moest worden uitgerukt voor kleine branden tot in 1937 bij wasserij "Veldzicht" [1] aan de Dammerweg brand uitbrak. Het gehele bedrijf werd verwoest. Dit was de eerste grote brand sinds jaren!
Tijdens de mobilisatie van 1939 is meer personeel aangetrokken om beide bluseenheden te bemannen als luchtbeschermingsbrandweer.

In 1943 heeft het gehele korps ontslag genomen en is vervangen door dienstplichtige militairen, welke zich in krijgsgevangenschap moesten begeven, maar nu vrijstelling kregen. Na de oorlog zijn deze weer teruggetreden en konden de eigenlijke korpsleden weer dienst gaan doen.
Op 1 mei 1952 is een nieuwe autospuit (lage druk) in dienst gesteld ter vervanging van de beide oude bluseenheden. Deze eenheid bestond uit een Austin chassis, bouwjaar 1949, voorzien van een pomp met een vermogen van 2800 l/min. Dit voertuig heeft in de jaren '50 weinig werk gehad, maar vanaf 1961 kwam hier verandering in, toen jaarlijks diverse branden ontstonden waarvan hierna enkele zeer grote branden worden aangehaald.
Op 18 januari 1963 wordt bijstand verleend in Diemen bij een brand van de Luijkx fabrieken in samenwerking met 12 korpsen (bij 20° vorst) wat voor velen een goede vuurdoop was!
Een maand later (op 20 februari) brand in de voormalige wasserij Schoonoord[2] met 3 woningen aan de Eilandseweg.
Op 5, 6 en 7 juni 1965 kwam het korps voor de grootste brand in de geschiedenis van Nederhorst den Berg te staan bij de matrassenfabriek "Rivièra"[3] aan de Meerlaan. Bij deze brand, welke 2½ dag duurde, kwam brandwacht J. Snel door een noodlottig ongeval om het leven wat een grote verslagenheid bij het korps teweeg bracht.
Op 3 en 4 april 1968 wordt bijstand verleend in Weesp bij de z.g. grote brand van Weesp, waar verschillende panden in de as werden gelegd, terwijl 10 dagen later brand ontstond op de hoek Brugstraat/Kerkstraat, waar met moeite uitbreiding in de dichte bebouwing kon worden voorkomen.

Op 10 januari 1971, drie dagen na de brand van de tentenfabriek "Polylux",[4] kwam een melding binnen van een uitslaande brand in kasteel "NEDERHORST". Bij aankomst bleek, dat de brand al een grote omvang had aangenomen op de verdieping en de zolder, zonder dat iets was ontdekt, hetgeen kwam door de geïsoleerde ligging van het kasteel. Deze brand was niet de grootste

in die jaren, maar wel moeilijk te bestrijden, daar alle toegangswegen waren afgesloten door geparkeerde auto's van belangstellenden. De opgeroepen bijstandsverlening uit de omliggende gemeenten kon slechts met moeite en veel tijdverlies ter plaatse komen en de dichtstbijzijnde brandkranen konden na enkele uren pas gebruikt worden. Ondanks deze moeilijkheden kon zoveel van het gebouw worden behouden dat herbouw mogelijk was.

Deze brand had wel tot gevolg, dat binnen enkele jaren een nieuw gecombineerd blusvoertuig, een hulpverleningswagen en een motorspuit aan het materieel konden worden toegevoegd.

Op 12 mei 1978 kon een nieuwe kazerne worden geopend, gelegen aan de Dammerweg, waarin al het materieel en de uitrusting konden worden ondergebracht, hetgeen een hele verbetering was, ook wat betreft een snellere uitruk, vergeleken met de oude garage naast het gemeentehuis, die in 1936 was betrokken.

Tot 1982 lag het aantal branden per jaar nog betrekkelijk hoog, maar daarna is dat verminderd.

Lokaties:

1. Wasserij "Veldzicht" (fam. Portengen)
   Dammerweg, waar nu "Spiegelhoek"
   (fam. Gillissen) staat.

2. De voormalige wasserij "Schoonoord" Eilandseweg
   stond, rechtsaf op de T-kruising Torenweg/Eilandseweg, direct links aan de Vecht waar nu twee bungalows staan.

3. Matrassenfabriek "Rivièra", Meerlaan, stond op de plaats waar nu de Rivièrahof gebouwd is en de Randweg loopt.

4. Tentenfabriek "Polylux" lag aan de Overmeerseweg ongeveer daar waar nu een singel loopt, ter hoogte van nr. 71 (links van de fa. Tinholt).
   (zie ook de pagina 107/108 jrg 1 nr. 4 van de Hist. Kring).

Overzicht van archieven en indices (klappers) betreffende Nederhorst den Berg

aanwezig bij het

Streekarchief te Hilversum

archieven van:

gemeentebestuur, 1625-1936 *
- met burgerlijke stand: geb. 1811-1892, huw. 1811-1912, overl. 1811-1932
- nog geen bevolkingsregisters
gerecht, 1620-1811 *
notarissen, 1664-1710, 1770-1789 *
polders:
- Blijkpolder, 1708-1951 *
- Heintjesrak- en Broekerpolder, 1762-1979 *
- Horn- en Kuijerpolder, 1746-1962 *
- Horstermeerpolder, 1612-1980 *
- Spiegelpolder, 1779-1979 *
Ned. Hervormde Gemeente, (1600) 1625-1954 *
DTB's (doop-, trouw- en begraafboeken van vóór 1811) *

* betekent dat er een toegang is in de vorm van een inventaris of plaatsingslijst

indices op bovengenoemde DTB's:

hervormd dopen, 1639-1812
hervormde huwelijken, 1639-1813
hervormd begraven/overlijden, 1625-1811
impost v.h. gerecht op huwelijken, 1625-1732

indices op archief van het gerecht:

schepenakten (hierin ook enkele transporten en huwelijken), 1722-1811

N.B.: de indices zijn alle geordend:
- alfabetisch op familienaam
- alfabetisch op patroniem
- op datum

de indices op de schepenakten zijn ook geordend naar soort akte

Omslagprent: gemeentegrenzen van Nederhorst den Berg in het jaar 1867. de Horstermeerpolder is nog niet drooggemaakt.